

ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย

กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช¹

ปาติดา จันทร์สวัสดิ์²

ผศ.ดร. ปรัชญา ชุ่มนาเสียว³

ผศ.ดร.มูฮัมหมัดอิลญาส หล้าปริง³

ดร.สุชาติ ศิริยานัย³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1 เพื่อศึกษารูปแบบ และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับ ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้คือ บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ ตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ พนักงานจัดเก็บขยะ ผู้นำชุมชน และประชาชน ในตำบลนางหลง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร ส่วนร่วมรับการปรึกษา การเข้ามามีบทบาท การสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจของประชาชน

¹ บทความเรื่องความจากการศึกษาอิสระเรื่อง “การขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษา: “องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช”ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผศ.ดร. ปรัชญา ชุ่มนาเสียว

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษานโยบาย แผนงาน และโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเกี่ยวกับที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช การขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นตลอดจนนำเสนอรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการตอบสัมภาษณ์มีจำนวน 6 คน ได้แก่ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ พนักงานจัดเก็บขยะ ผู้นำชุมชน ประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ตั้งอยู่ที่ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากที่ว่าการอำเภอลำดวน 13 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 94 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 60.625 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,890 ไร่ ติดต่อกับอำเภอบางขัน อำเภอรัตนบุรี อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอเชียรใหญ่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหัวไทร ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกวนขนุน อำเภอป่าพะยอม (จังหวัดพัทลุง) และอำเภอห้วยยอด (จังหวัดตรัง) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง หมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีจำนวน 7 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 6,460 คนแบ่งเป็นชาย 3,123 คน หญิง 3,337 คน สภาพทางสังคม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพเลี้ยงสัตว์ โดยมีอาชีพรอง คืออาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขาย ส่วนด้านการพัฒนาท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้แผนพัฒนาของเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ได้มีการนำโครงการ/กิจกรรมจาก แผนพัฒนามาใช้ในการปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ตามที่ได้ออกไว้ เนื่องจากแผนที่วางไว้มีกิจกรรม และโครงการเป็นจำนวนมาก แต่งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานในแต่ละปีมีจำนวนจำกัด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้พอสมควร โดยผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมาการประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ไม่สามารถดำเนินการ โครงการตามแผนที่วางไว้ได้ทั้งหมด เนื่องจากจำนวนโครงการที่เป็นความต้องการของประชาชนมีมาก และจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการสูง ประกอบกับงบประมาณในการพัฒนามีอยู่อย่างจำกัด แนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง เป็นศูนย์กลางให้กับประชาชน ในการให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรในตำบล เช่นการผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรม ส่งเสริมการศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิต เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกด้าน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คมนาคม เครือข่ายเพื่อบริการประชาชนอย่างทั่วถึง ตลอดจนการพัฒนาด้านการศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อรองรับการร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้การดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาล ในส่วนการขับเคลื่อนการพัฒนา

ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร มีการให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆเกี่ยวกับองค์ความรู้ และนโยบายสำคัญต่างๆ ในหลายช่องทางทำให้ประชาชนติดตามข่าวสารต่างๆ ทราบถึงความเคลื่อนไหวในภารกิจแต่ละภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ผ่านช่องทางต่างๆ หลายช่องทาง ได้แก่ สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง เฟสบุ๊คของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อีเมลล์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการประกาศเสียงตามสายหรือการประชาสัมพันธ์หน่วยบริการเคลื่อนที่ มีการให้ความรู้ผ่านประชามคมหมู่บ้าน หรือการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน มีการออกหนังสือแจ้ง ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในระดับการ ปรึกษาหารือ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นผ่านเวทีประชามคมหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการร้องเรียนโดยตรงไปยังผู้บริหาร ผู้นำชุมชน สมาชิกของตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านด้านการมีส่วนร่วมในการให้เข้ามามีบทบาท ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานผ่านเวทีประชามคมหมู่บ้าน ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยการลงไปในพื้นที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และมีการรับฟังข้อเสนอแนะ และมีการลงมติตัดสินใจร่วมกัน มีการให้ประชาชนผู้นำหมู่บ้านมาเป็นตัวแทนเพื่อขับเคลื่อนนโยบายให้เป็นไปตามแนวทางในการปฏิบัติงานในทางเดียวกับประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในระดับการสร้าง ความร่วมมือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านเข้ามาเป็นตัวแทนประชาชนในการตัดสินใจปัญหาด้านการบริหารจัดการการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ภาคประชาชนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจของประชาชน ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจในด้านการพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้ผู้นำชุมชน ประชาประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ และจัดการกันเองในชุมชน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการลดขยะระยะยาว การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การร่วมกันทำกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ มีการจัดอบรม ทดลองทำตามกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ได้วางไว้ในแผนพัฒนาของตำบลด้วย

บทนำ

1.ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมา

ในปัจจุบันมีปัญหาขยะเน่าเหม็นน้ำเน่าเสียก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ยิ่งนานเข้าขยะก็มากขึ้นเกิดปัญหาต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นเวลาหลายสิบปีที่หน่วยงานต่างๆ พยายามช่วยกันแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นจากขยะ แต่คนส่วนใหญ่ก็ละเลยไม่สนใจถึงผลกระทบที่จะตามมา โดยบางที่อาจจะเกิดปัญหาขยะที่

มากเกินไป ทำให้สุขภาพของประชาชนที่อยู่บริเวณนั้นเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โรคจากการติดเชื้อ โรคมะเร็ง มีขยะล้นถึงขยะจะทำให้สัตว์ต่างๆ เช่น หนู สุนัข แมลงสาบ หนอน เป็นต้น มาคุ้ยเหยียบขยะทำให้กระจัดกระจายไปทั่วพื้นที่ ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นสกปรก ส่งกลิ่นเหม็น และไม่มีใครที่คิดอยากจะเก็บเพราะไม่ใช่หน้าที่ของตนตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2525 กล่าวว่า มูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อขยะ หมายถึง หยากเยื่อมูลฝอย พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความ มูลฝอย หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ต้องการที่เป็นของแข็ง หรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร ถูพลาสติก ภาชนะกล่องใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงวัตถุอื่น สิ่งใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความของคำว่า ของเสีย หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกากตะกอนหรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่อยู่ในสภาพของแข็งของเหลวหรือก๊าซในทางวิชาการจะใช้คำว่า ขยะมูลฝอย ซึ่งหมายถึง บรรดาสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของแข็ง จะเนาเปื้อนหรือไม่ก็ตาม รวมตลอดถึง ถัง ซากสัตว์ มูลสัตว์ ฝุ่นละออง และเศษวัตถุที่ทิ้งแล้วจากบ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงสถานที่สาธารณะ ตลาดและโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้น อูจจาระ และปัสสาวะของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูล วิธีจัดเก็บและกำจัดแตกต่างไปจากวิธีการจัดขยะมูลฝอย ปัจจุบัน วิทยาการก้าวหน้า ประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็ว อัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นเพื่อผลิตเครื่องอุปโภค บริโภค อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นเหตุให้เศษสิ่งเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาของขยะมูลฝอย ขยะ หรือ มูลฝอย หรือ ของเสีย เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อสุขภาพอนามัย มูลฝอยหรือของเสียกำลังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี เพราะสาเหตุจากการเพิ่มของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางอุตสาหกรรม นับเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนซึ่งต้องจัดการ และแก้ไขปริมาณกากของเสียและสารอันตราย ได้แก่ ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน อากาศ ตลอดจนบางส่วนตกค้างอยู่ในอาหาร ทำให้ประชาชนทั่วไปเสี่ยงต่ออันตรายจากการเป็นโรคต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็ง และ โรคผิดปกติทางพันธุกรรม เป็นต้น สถานที่บางแห่งก็มีคนทิ้งขยะกันตามสะดวก โดยนำไปเทกองรวมกันไว้ริมทางเดินข้าง โคนต้นไม้ข้าง ทำให้มีการหมักหมม เน่าเปื้อนสิ่งกลิ่นเหม็นคloy บางครั้งอาจมองเห็นหนอนจำนวนมากมายไต่ยั่วเหยียดออกมาจากกองขยะ คุณาขยะแขยง นอกจากนั้นกองขยะยังเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์นำโรคสารพัดชนิด เช่น ยุง แมลงวัน หนู แมลงสาบ ฯลฯ ยามที่ฝนตกลงมาน้ำฝนก็ชะเอาสิ่งสกปรกเน่าเหม็นในกองขยะไหลไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และอาจจะไหลลงท่อระบายน้ำ และแม่น้ำลำคลองใกล้ ๆ อีกด้วย

การทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำทำให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรง คือ ทำให้ท่อระบายน้ำอุดตัน เมื่อฝนตกก็ไม่สามารถระบายน้ำฝนได้ จึงเกิดสภาพน้ำท่วมขังตามถนนสายต่าง ๆ ตามตรอกซอกซอย และผลที่ตามมาคือ การเดินทางไปตามเส้นทางเหล่านั้นลำบากขึ้น การจราจรก็ติดขัดและถนนหนทางอาจจะได้รับความเสียหาย ซึ่งเมื่อน้ำลดลงสู่สภาพปกติก็ต้องซ่อมแซมใหม่ ทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ บ้านเรือนที่มี

ขยะมูลฝอยรกรุงรังอยู่ภายในบ้านเรือนบริเวณบ้าน นอกจากจะดูสกปรกไม่น่าดูอยู่แล้ว ก็ยังเป็นที่หมุนมของหนู แมลงวัน แมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคทางเดินอาหารมาสู่คน และยังก่อความรำคาญให้อีกด้วย

1.2 ความสำคัญของปัญหา

คณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดนครศรีธรรมราช ติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ห้องประชุมศรีปราชญ์ ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช นายคณัย เจียมวิเศษสุข รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งที่ 2/2559 โดยมี นายพฤษชัย โสโน ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการฯ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง นายอำเภอ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยที่ประชุมได้รับทราบผลการดำเนินงาน โครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณของสำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(สผ.) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะตกค้างสะสม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 11 แห่ง ปรากฏว่า มี อปท.ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลปากน้ำจวง เทศบาลตำบลพิปูน ดำเนินการแล้วเสร็จ 30-70 % จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าช้าง เทศบาลตำบลหนองหาด อบต.เกาะจันทร์ อยู่ระหว่างแจ้งยืนยันจาก สผ. จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลชะอวด และเทศบาลตำบลขนอม ขอคืนงบประมาณ/ยกเลิกโครงการ 4 แห่ง ได้แก่ อบต.นางหลง เทศบาลตำบลอ่าวขนอม เทศบาลตำบลท้องเนียน และ อบต.ทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ที่ประชุมได้รับทราบความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนการจัดการของเสียอันตรายชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมี อปท.ได้เห็นชอบร่างบันทึกข้อตกลง(MOU)ความร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะเรื่อง การขับเคลื่อนการจัดการของเสียอันตรายชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัด ซึ่งได้เห็นชอบร่าง MOU จำนวน 75 แห่ง ประสงค์เข้าร่วมโครงการ 79 แห่ง และนำร่าง MOU เข้าสภา 18 แห่ง สำหรับความก้าวหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งมีมากกว่า 1.24 ล้านตัน นั้นในระยะเร่งด่วน ได้มีการจัดการลดความสูงของกองขยะให้ต่ำลงโดยเกลี่ยให้อยู่ในบ่อที่ว่าง พร้อมฉีดน้ำยาจุลินทรีย์ E.M วันละ 2 ครั้ง เพื่อดับกลิ่น ลดปัญหาแมลงวัน ส่วนในระยะกลาง เทศบาลนครนครศรีธรรมราช จะดำเนินการออกแบบก่อสร้างหลุมกำจัดขยะ เพื่อฝังกลบขยะเก่าและขยะใหม่ตามหลัก Sanitary Landfill และระยะยาว ให้เอกชนเข้ามาลงทุนในลักษณะร่วมทุน ซึ่งยังอยู่ในขั้นตอนของการขออนุมัติโครงการจากกระทรวงมหาดไทย และในส่วนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ปัจจุบันได้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน สถานศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีแผนงานจ้างที่ปรึกษาทำความเข้าใจกับชุมชน และ อปท.ในพื้นที่

ด้วยเหตุดังที่ประมวลมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดการถึงประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในประเด็นรูปแบบและวิธีการ

จัดการขยะมูลฝอย ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ผลของการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการจัดการประสิทธิภาพของการบริหารส่วนตำบลนางหลง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยอย่างแท้จริงและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นหลัก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการ

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้หลายท่าน ดังนี้ ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2538) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพไว้ว่ามีความหมายรวมถึงผลิตภาพ และประสิทธิภาพโดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ การทำงานที่ได้มาตรฐาน รวดเร็ว ถูกต้อง และใช้เทคนิคที่สะดวก และง่ายขึ้นกว่าเดิม

2. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิต และผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไรทันเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน และให้บริการเป็นที่พอใจของลูกค้า หรือผู้รับบริการ กล่าวถึง ประสิทธิภาพ หมายถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อการบรรลุเป้าหมายประสิทธิภาพ จึงมักถูกวัดในรูปแบบของ ต้นทุนหรือจำนวนทรัพยากร ที่ใช้ไปเมื่อเทียบกับผลงานหรือผลผลิตที่ได้เช่น ต้นทุน แรงงาน เวลาที่ใช้อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน สัญญา สัญญา วิวัฒน์(2544) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพ ว่าหมายถึง การวัดผลการทำงานขององค์กรนั้นว่าทำงานได้มากน้อยแค่ไหน คุณภาพงานดีมาก น้อยแค่ไหน ใช้เงิน ใช้เวลา ใช้แรงงานไปมากน้อยแค่ไหน เป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมควมมีประสิทธิภาพจึง หมายถึง การทำงานให้ได้ปริมาณ และคุณภาพมาก องค์กรมีความสมัครสมานสามัคคีมีสันติภาพ และความสุขร่วมกันเป็นผลดีต่อส่วนรวม และผู้รับบริการ แต่ใช้เวลาแรงงานและงบประมาณน้อย

3 ประสิทธิภาพ ในวงการธุรกิจ หรือการจัดการที่ได้รับผลกำไรหรือขาดทุน สำหรับในการบริหารราชการ ในทางปฏิบัติวัดได้ยากมาก วิธีวัดประสิทธิภาพที่ใช้ในวงราชการจึงหมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่เกิดความพึงพอใจ และประโยชน์แก่สังคมแต่ประสิทธิภาพในวงราชการจะต้องพิจารณาถึง

คุณค่าทางสังคม จึงไม่จำเป็นต้องประหยัดหรือมีกำไรก็เพราะงานบางอย่างถ้าทำประหยัดอาจไม่มีประสิทธิภาพ ลักษณะการบริหารที่มีประสิทธิภาพคือการบรรลุเป้าหมาย แต่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ คือการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลอย่างรวดเร็วงานเสร็จทันเวลา ถูกต้อง เป็นต้น ดังนั้นความหมายของคำว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้นหมายถึง การกระทำของแต่ละบุคคล ที่มีความสามารถ และความพร้อมพยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานของตนอย่างคล่องแคล่ว ด้วยความมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา รวดเร็วถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน จึงสรุปได้ว่า บุคคลจะมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ต้องเกิดจากความขยันหมั่นเพียรมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานพร้อมด้วยจิตใจที่ซื่อสัตย์ และภักดีต่อองค์กรงานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย หมายถึงสิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจน ใช้งานไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้ว บางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid Waste) มีผลเสียต่อสุขภาพ ทางกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรกเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษและทัศนยะจาด

ประเภทของขยะมูลฝอย

1. มูลฝอยอินทรีย์ เป็นสิ่งที่ย่อยสลายได้ง่าย เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ หญ้า ใบไม้ กิ่งไม้ ซากพืช ซากสัตว์ เป็นต้น
2. มูลฝอยรีไซเคิล เป็นสิ่งที่ยังมีประโยชน์สามารถนำไปแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋อง และแผ่นซีดี เป็นต้น
3. มูลฝอยอันตราย เป็นสิ่งที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนสารอันตราย วัตถุมีพิษ วัตถุกัดกร่อน วัตถุติดเชื้อและวัตถุไวไฟ เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ ขวดน้ำยาล้างห้องน้ำ และกระป๋องสเปรย์ เป็นต้น
4. มูลฝอยทั่วไป หมายถึง สิ่งอื่นๆนอกเหนือจากข้างต้น อาจนำมาใช้ใหม่ได้ แต่ย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าในการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เช่น เศษผ้า เศษหนัง ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป พลาสติกห่อขนม เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย

1. ความมั่งง่ายและขาดจิตสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น เป็นสาเหตุที่พบบ่อยมากซึ่งจะเห็นได้จากการทิ้งขยะลงตามพื้นหรือแหล่งน้ำโดยไม่ทิ้งลงในถังรองรับที่จัดไว้ให้และโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งลักลอบนำสิ่งปฏิกูลไปทิ้งตามที่ว่างเปล่า
2. การผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนเกินความจำเป็น เช่น การผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติกหุ้มหลายชั้น และการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุงทำให้มีขยะปริมาณมาก

3. การเก็บ และทำลายหรือนำขยะไปใช้ประโยชน์ไม่มีประสิทธิภาพ จึงมีขยะตกค้างกองหมักหมม และส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณจนก่อปัญหามลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม

วิธีการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช แบบสัมภาษณ์เป็นหลัก

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ ตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน ดังนี้

- (1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง จำนวน 1 คน
- (2) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ จำนวน 1 คน
- (3) พนักงานจัดเก็บขยะ จำนวน 1 คน
- (4) ผู้นำชุมชน 1 คน
- (5) ประชาชน 2 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 ปัจจัยที่เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

(1) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

- ภาวะผู้นำ
- สภาพชุมชน
- ความเชื่อมั่นในศักยภาพชุมชน
- แผนพัฒนาชุมชน

(2) ด้านบริหารจัดการ

- บุคลากร
- งบประมาณ
- ทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อม
- การบริหารจัดการ

(3) ด้านสังคม และจิตวิทยา

- แรงจูงใจ
- วัฒนธรรมชุมชน
- กฎหมาย
- นโยบาย

4.3.2 ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา

- (1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร
- (2) การมีส่วนร่วมในระดับการศึกษาหารือ
- (3) การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท
- (4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ
- (5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน

4.4 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีส่วนประกอบทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอการมีประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา

4.5 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์โดยลงพื้นที่ด้วยตัวเองดำเนินการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง จดบันทึก และบันทึกเสียง ตลอดจนถึงถอดเทปสัมภาษณ์ (ตั้งแต่ ๖/๑/๒๕๖๒)

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปประเด็นนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องโดยเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ ตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน ดังนี้ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง จำนวน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ จำนวน 1 คน พนักงานจัดเก็บขยะ จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน 1 คน ประชาชน 2 คน

ผลการใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ด้านการมีส่วนร่วมในระดับข้อมูลข่าวสาร

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับนโยบาย องค์ความรู้ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรื่องการจัดการขยะ โดยนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง และทันสมัย ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการขยะผ่านช่องทางต่างๆ หลายช่องทาง ได้แก่ สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง เฟสบุ๊กขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการให้ความรู้ผ่านการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะการให้ความรู้ผ่านเวทีประชาคม หรือการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ทำหนังสือประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง เป็นต้น ทำให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ค่อนข้างหลากหลาย

2. ด้านการมีส่วนร่วมในระดับการศึกษาหรือ

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะผ่านเวทีประชาคมของตำบล หรือการร้องเรียน โดยตรงของประชาชน ซึ่งพบว่ามีคนนำเสนอข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเข้าสู่เวทีการประชุมของผู้บริหาร การประชุมสภา และการประชุมประจำเดือน เพื่อร่วมหาแนวทางในการแก้ไข และพัฒนา ซึ่งพบว่าสามารถตอบสนองตามความต้องการของประชาชนอยู่ในระดับดี แต่ทั้งนี้แล้วไม่ใช่ทุกประเด็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของประชาชนจะสามารถแก้ไขได้ทั้งหมดในระยะเวลาอันสั้น

3. ด้านการมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงการมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาทมีการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน โครงการ ปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกและยอมรับการเสนอแนะ และมีการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนโครงการ และวิธีการปฏิบัติงาน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน และ

เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ออกไปสอบถามประชาชน และถ้ามีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ นำมาเข้าแผนงานปฏิบัติแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนาต่อไป เมื่อมีประเด็นหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงและประชาชนร่วมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวทันทีจนสามารถหาข้อสรุป และแก้ไขทันทีแก่ประชาชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการสร้างความร่วมมือ

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางการแก้ไข รวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินงาน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ให้ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลขยะในพื้นที่ จัดทำแผนปฏิบัติการ สนับสนุนและดำเนินการจัดการขยะ รวมถึงการติดตามและประเมินผล ในการบริหารจัดการจัดการขยะระดับหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีตัวแทนประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการทำงาน มารดเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่ และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการ ซึ่งพบว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการรองรับขยะเพิ่มเติมเป็นส่วนมาก

5. ด้านการมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะซึ่งมีผลให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจด้านการจัดการขยะ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการกันเองในชุมชนแต่ละชุมชน เช่นการจัดการขยะรีไซเคิลของชุมชนแต่ละชุมชน ทำให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของขยะรีไซเคิล เพิ่มเป็นมูลค่าหรือรายได้ได้ แต่ยังไม่มีการใหญ่ๆที่เห็นผลชัดเจน แต่ถือได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงพยายามผลักดันแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้เข้มแข็งในชุมชนจนกระทั่งชุมชนจะสามารถที่จะบริหารจัดการได้ด้วยตนเองในที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการดำเนินการแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ได้แก่ ระยะต้นทาง (การลดปริมาณขยะและการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด) ภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการสนับสนุนภาชนะรองรับขยะในชุมชน สำหรับรองรับขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ ขยะอันตราย และขยะรีไซเคิลการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ได้จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง แก่แกนนำชุมชนในชุมชน 7 หมู่บ้าน โดยเจ้าหน้าที่จัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง กิจกรรม Big Cleaning Day องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ได้จัดกิจกรรมทำความสะอาดหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านให้สะอาด ทั้งบ้านเรือนของตนเอง และที่สาธารณะ เพื่อความเป็นระเบียบและจะสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาความสะอาดของชุมชน กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน เสียงตามสาย ป้ายไว้นิต เป็นต้นกิจกรรมการรณรงค์การคัดแยกขยะ 3 Rs องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงจัดกิจกรรมการคัดแยกขยะด้วยหลัก 3 Rs (Reduce – Reuse - Recycle) โดยรณรงค์ทั้งในชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่ที่รับผิดชอบของชุมชนนั้นๆ แผนผังขั้นตอนการให้บริการเก็บขยะของแต่ละตำบลในการปฏิบัติงานของแต่ละวัน พนักงานประจำรถขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงตรวจสอบสภาพรถขยะให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน จึงออกปฏิบัติงานตามตำบลและแผนงานที่วางไว้ และรวบรวมขยะไปฝังในบ่อขยะต่อไป ระยะกลางทาง (การเก็บขน) องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการดำเนินการเก็บรวบรวมขยะ ครอบคลุมทั้งหมด 7 ชุมชน โดยมีรถเก็บขนขยะ จำนวน 3 คัน ได้แก่รถขยะแบบอัดท้าย ระยะปลายทาง (กำจัดขยะตามหลักวิชาการ) องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีบ่อขยะกลางแจ้ง 1 บ่อ และลานเทขยะ 1 ที่ แต่เป็นแหล่งจัดการขยะมูลฝอยแบบถูกหลักวิชาการ ส่วนขยะอันตรายมีการจัดเก็บไปจุดรวมขยะอันตรายในชุมชน และนำไปสู่การกำจัดอย่างถูกวิธีอีกต่อไปที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของ องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกระดับ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ (To Consult) ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามาจับทบาท (To Involve) ระดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในระดับการให้ความร่วมมือ (To Collaborate) และระดับที่ 5 การมีส่วนร่วมในระดับการเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นการดำเนินงานแบบค่อยๆ ถ่ายโอน ให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างแท้จริง

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในระดับข้อมูลข่าวสาร

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการให้ข้อมูล ความรู้ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการขยะผ่านช่องทางต่างๆ หลายช่องทาง ได้แก่ สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง เฟสบุ๊คขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการให้ความรู้ผ่านการจัด โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการคัดแยกขยะการให้ความรู้ผ่านเวทีประชาคม หรือการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ทำหนังสือประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง เป็นต้น ทำให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ค่อนข้างหลากหลาย

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการจัดการขยะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะผ่านเวทีประชาคมของตำบล หรือการร้องเรียนโดยตรงของประชาชน ซึ่งพบว่ามีกรนำเสนอข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเข้าสู่เวทีการประชุมของผู้บริหาร การประชุมสภา และการประชุมประจำเดือน เพื่อร่วมหาแนวทางในการแก้ไข และพัฒนา ซึ่งพบว่าสามารถตอบสนองตามความต้องการของประชาชนอยู่ในระดับดี แต่ทั้งนี้แล้วไม่ใช่ทุกประเด็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของประชาชนจะสามารถแก้ไขได้ทั้งหมดในระยะเวลาอันสั้น

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามาจับทบาท

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงการมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามาจับทบาทมีการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน โครงการ ปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกและยอมรับการเสนอแนะ และมีการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน โครงการ และวิธีการปฏิบัติงานผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ออกไปสอบถามประชาชน และถ้ามีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะนำมาเข้าแผนงานปฏิบัติแนวทางการแก้ไข เพื่อพัฒนาต่อไปองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการเชิญประชาชนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการ

กำหนดปัญหา และเสนอแนะประเด็นนโยบายการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะ แต่ยังไม่ครอบคลุมทั้งตำบล โดยผลสรุปประชาชนให้มีการรวมศูนย์ถึงเป็นจุดตามหน้าบ้านของประชาชนแต่ละหลังคาเรือน ขุดลอกคูคลอง และขยะที่สะสมในแหล่งน้ำสามารถให้ระบายได้ง่าย และประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เมื่อมีประเด็นหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงและประชาชนร่วมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวทันทีจนสามารถหาข้อสรุป และแก้ไขทันทีแก่ประชาชน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการสร้างความร่วมมือ

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางการแก้ไข รวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินงาน ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลขณะในพื้นที่ จัดทำแผนปฏิบัติการ สนับสนุนและดำเนินการจัดการขยะ รวมถึงการติดตามและประเมินผลตัวแทนประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการทำงาน มาตรการเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่ และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการตัดสินใจของคณะทำงาน ซึ่งพบว่าแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการรองรับขยะเพิ่มเติมเป็นส่วนมาก

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะซึ่งมีผลให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชนเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจด้านการจัดการขยะ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการกันเองในชุมชนแต่ละชุมชน เช่นการจัดการขยะรีไซเคิลของชุมชนแต่ละชุมชน ทำให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของขยะรีไซเคิล เพิ่มเป็นมูลค่าหรือรายได้ได้ แต่ยังไม่มีการใหญ่ๆที่เห็นผลชัดเจน แต่ถือได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงพยายามผลักดันแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้เข้มแข็งในชุมชนจนกระทั่งชุมชนจะสามารถที่จะบริหารจัดการได้ด้วยตนเองในที่สุด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงเป็นผู้ริเริ่มโครงการสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานของแต่ละชุมชน อีกทั้งชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ กระบวนการทำงานกับหมู่บ้านอื่นๆ ที่สนใจอีกด้วย

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ด้านชุมชนเข้มแข็ง

ผู้นำชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นประชาชนในพื้นที่ให้ตระหนักและมีการจัดการขยะในพื้นที่ หากประชาชนมีความศรัทธาในตัวผู้นำ แล้วจะนำไปสู่ความร่วมมือ และเกิดผลสำเร็จในที่สุด ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนที่ดีจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณธรรม

ควบคู่กัน หากมีอำนาจและบารมีด้วยแล้วนั้นจะทำให้ผู้ทำตามเกรงใจ และปฏิบัติตามได้ไม่ยาก แต่ทั้งนี้อยู่ที่จิตสำนึกของประชาชนด้วย สภาพทั่วไปและลักษณะความเป็นสังคมในชุมชนมีผลต่อการให้ความร่วมมือด้านการจัดการขยะ ในการดำเนินการจัดการขยะมีโอกาสดีได้รับความร่วมมือดีกว่าสังคมเมืองซึ่งสังคมเมืองเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่มีความเป็นส่วนตัวสูง ถ้าเข้าถึงชาวบ้านได้มีโอกาสนในการดำเนินงานได้ง่ายแต่ควรเพิ่มทักษะความรู้ในการจัดการขยะที่ถูกต้องวิธีและปลูกฝังจนกลายเป็นนิสัย บางพื้นที่คิดล่าช้าลงมีการจัดการขยะลงคลอง จึงควรสร้างจิตสำนึกให้คนในพื้นที่รู้จักหาสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการจัดการขยะอีกต่อไป

3.2 ด้านการบริหารจัดการ

บุคลากรที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบ มีผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดการขยะเป็นเรื่องสำคัญและเกี่ยวกับจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ ผู้ปฏิบัติงานในระดับผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ ในการวางแผนระยะยาว การแก้ไขขยะแก้ปัญหาได้สำเร็จต้องเวลานานหลายปี แต่ต้องมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ต้องให้ประชาชนตื่นตัวอยู่เสมอ ในขณะที่พนักงานจัดเก็บขยะจะต้อง มีความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขยะไม่ตกค้าง ประชาชนไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นประจำ และต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เงิน หรืองบประมาณมีความสำคัญมากในการปฏิบัติงาน และดำเนินงานจัดการขยะ เพราะการจัดการขยะจำเป็นต้องใช้เงินในการซื้อเชื้อเพลิงรถขยะ การซ่อมบำรุงรถ จัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ภาชนะที่ใช้รองรับขยะที่ได้จากการคัดแยก ซึ่งเป็นจำพวกขยะรีไซเคิลได้มากก็สามารถนำไปขายที่ร้านรับซื้อของเก่าได้ จะต้องถูกไปกำจัดอย่างถูกวิธีอีกต่อไป

3.3 ด้านสังคมและจิตวิทยา

แรงจูงใจมีความสำคัญต่อการดำเนินงานการจัดการขยะในชุมชน เช่น การประกวดหมู่บ้านสะอาด การประกวดชุมชนปลอดขยะ ให้คนในชุมชนเป็นแรงจูงใจในการจัดการขยะ อย่างไรก็ตามการจะทำให้การดำเนินงานขยะประสบความสำเร็จจะต้องเกิดจากความร่วมมือของประชาชน การสร้างการจัดการขยะในชุมชน ทุกคนสามารถสร้างวัฒนธรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ร่วมกันได้ วัฒนธรรมชุมชนหรือแบบแผนทางความคิดของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ไม่มีผลต่อการจัดการขยะอย่างชัดเจน ดังนั้นคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกัน ระเบียบข้อบังคับย่อมมีผลต่อการดำเนินการจัดการขยะอย่างแน่นอน หากมีการบังคับใช้จริง เช่นการทิ้งขยะในที่ที่ห้ามทิ้งหากมีระเบียบข้อบังคับ และมีบทลงโทษที่บังคับใช้จริง จะทำให้ชาวบ้านเกิดความเกรงกลัว และปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงมีการจัดทำข้อบัญญัติเรื่องการทำจัดตั้งปฏิภูมและขยะมูลฝอย แต่ยังไม่มีการบังคับใช้ ทำให้ประชาชนยังไม่ตระหนักเท่าที่ควรและยังไม่เกรงกลัวเท่าที่ควร นอกจากนี้นโยบายต่างๆมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดการขยะที่ต้นทาง เพราะการกำหนดนโยบายในเรื่องใดย่อมหมายถึงการให้ความสำคัญในเรื่องนั้นๆ

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการจัดการขยะจากการเก็บสถิติปริมาณขยะก่อนและหลังดำเนินการส่งเสริมการลดและคัดแยกขยะที่ต้นทางในส่วนที่เป็นปริมาณขยะรีไซเคิลที่ได้รับการคัดแยกที่มีการนำไปจัดการเองภายในชุมชน และขยะอันตรายที่เก็บรวบรวมส่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อให้เห็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ตามหลักวิชาการ

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นตัวแทนสำคัญ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแบบมีประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง โดยส่วนใหญ่เป็นตัวแทนในส่วนของภาครัฐ ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นประชาชนให้ครบทุกหมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทุกด้าน และสะท้อนข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อย่างแท้จริง

4.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบริหารราชการแบบมีประสิทธิภาพในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อมองหาโอกาสในการนำข้อดีข้อด้อยมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2551), คู่มือแนวทางการลดคัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย สำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านนครปฐม : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560)

ทงศักดิ์ คุ่ม ไข่น้ำ. (2540). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปรัชญา เวสารัชช. (2528). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถาบันไทยคดีศึกษา

สมคิด บางโม. (2546). การบริหารองค์กรสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมยศ ทุงหว่า . สังคมชนบทกับการพัฒนา .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2534